

Ramon Gómez Molina

Cric cric cric

*És normal que els vencedors llencin la història
a les escombraries, com ho és també que
les seves víctimes s'obstinin a rescatar-les.*

Noam Chomsky

Mai no he sentit tant de fred com aquells últims dies del mes de gener. No crec que l'Apocalipsi que ha de venir es pugui comparar amb aquells últims dies del mes de gener.

Ara fèiem vida a l'interior d'una mena d'espluga que anomenàvem "refugi". Hi érem el pare —ferit al cap—, la mare —convalescent d'una gastroenteritis mal tractada—, el germanet de tres mesos i jo, que abans d'un mes tindria vuit anys.

Sí que el veïns del barri, en previsió dels bombardejos, havíem construït un refugi amb tots els ets i uts; però abans d'utilitzar-lo, se'ns va inundar i ens va servir de ben poc.

Amb renovades forces, sols amb la mà d'obra de les dones, els vells, els nens i algun invàlid, vam començar-ne un altre, aprofitant un talús a prop del cementiri. Nosaltres vam ser els últims en arribar-hi i començar a fer un nou refugi. Almenys n'hi havia una trentena fets. Alguns es comunicaven per dintre. La majoria era gent de fora: andalusos, castellans i murcians. Acabada la guerra, s'hi quedarien per sempre més.

Per escalfar-nos, la llenya provenia d'alguns arbres escadussers i velles caixes de morts del cementiri. Com no hi havia llum elèctrica, fèiem servir espelmes i aparells de carbur.

Degut als forats de la perforació dels refugis, la terra sobrera s'havia anant deixant en piles a l'exterior. En dues d'aquestes piles, un drap vermell avisava de l'existència d'una bomba que encara no havia esclatat.

Durant tres dies i tres nits, l'únic aliment que ens va arribar van ser garrofes. La gent s'havia espavilat a buscar-les i trobar-les en magatzems de la intendència republicana, que fugia com podia cap el nord.

Els bombardejos continuaven ininterrompudament sobre el port de Barcelona. Des d'on érem podíem veure les flamarades dels dipòsits de carburant que Campsa tenia instal·lats al Morrot. Terminada la guerra, es comptabilitzaren vint vaixells enfonsats en aquest port.

El boca-boca ens prevenia que els "nacionals" havien creuat el riu Llobregat i que estaven a punt d'assaltar la ciutat.

La comunitat de refugiats temia —per l'experiència que portaven d'altres llocs— que l'ocupació la deixessin a càrrec dels moros. També es parlava que l'exèrcit

republicà intentava, a la desesperada, fer front a l'escomesa feixista mitjançant convertir el Llobregat amb un altre Jarama. Re de res. I una allau humana avançava per carreteres, camins i boscos cap el nord, cap a França, amb l'atiament constant de l'aviació italiana.

Nosaltres van estar a punt d'engruixir aquesta columna que no sabia ben bé cap on anava: si a la salvació o al suïcidi col·lectiu.

La notícia es confirma: Barcelona està encerclada per terra, mar i aire. Si Barcelona cau, és la mort de la república.

Bombardeig que l'aviació italiana portà a terme el 17 de març de 1938, sobre Barcelona. Autor: Italian Airforce (fotografia de domini públic extreta de la Viquipèdia).

Cric cric cric: aquesta és l'onomatopeia del soroll esgarrifós que feien les cadenes dels tancs en desplaçar-se envers nosaltres. Eren dos carros de combat no gaire grans; però impressionaven de debò. Darrere d'ells, una munió de soldats armats, portant capot llarg i casc d'acer.

Cric cric cric: continuen avançant lentament. Les altes piles de terra que hi ha al mig els obliguen a zigzaguejar i el fang fa que rellisquin. Però segueixen avançant.

De cop i volta, la portella superior s'obre i en surt el cap d'un oficial. Guaita amb atenció el panorama que l'envolta. És un capità. En baixar del vehicle blindat, es col·loca el capot i el casc d'acer. Mana al conductor que s'aturi, mentre que els soldats continuen, a pleret, camí amunt. Un d'ells porta desplegada la bandera *roja y gualda*. El capità deu tenir uns quaranta anys, és alt, du una barba poc cuidada i abundant; té un aspecte bonhomiós.

Dels refugis comença a sortir gent. No hi ha alegria, ni banderes, ni aplaudiments. Aquesta freda rebuda decep al militar, que suposa deuen ser acollits a bombo i platerets; és a dir, com autèntics alliberadors. Però, alliberadors de què?, cal preguntar-se. Gairebé mil dies i mil nits de fam, d'angoixes i bombardejos eren el resultat que suara es trobava aquell oficial victoriós.

El pare, la mare i el germanet ja havíem sortit d'aquell catau. El pare amb el cap embenat, la mare que no podia dissimular el mal estat en què es trobava i el petit, magre com una pelleringa per la mal nutrició. I no parlem de la resta dels refugiats.

La Sagrario és una nena d'uns tretze anys. Per les vicissituds viscudes, la seva anatomia ha restat com si en tingués només vuit, amb evidents símptomes de nanisme. Un vestidet de percal negre i un jersei curt semblen que no fan prou com per abrigar-la com cal del fred que ens tenalla. Els seus ulls maragdes observen, malenconiosos, aquella desfilada de gent armada. És òrfena de fa any i mig. Parla poc. Sa mare la està buscant d'entre la gentada.

A tot això, el capità d'aspecte bonhomiós se n'adona de la tristesa immensa que irradia el rostre de la Sagrario. Se li acosta i li diu:

—Tengo una hija de más o menos tu edad. ¿Cómo te llamas?

La nena no contesta i guaita irada l'oficial.

—Toma: unes chuches que...

La Sagrario fa un pas enrere i fixa fortament els braços contra els malucs, sense deixar de mirar amb certa insistència al militar. Aquest, desconcertat, mira la mare, que tampoc no sap què dir.

El capità d'aspecte bonhomiós no es rendeix i, ara, li ofereix mig panet. La nena se cenyeis més els braços als costats i diu com una exhalació:

—No quiero pan. ¡Quiero que me devuelvan a mi papá!

—I mig ennuegada, esclatà en un plor immens.

Per la cara de la mare passaren tots els colors haguts i per haver. Sols va exclamar un:

—¡Mi pobre niña...! —I s'afanyà a abraçar la desconsolada nena. Aquesta sabia que uns soldats s'havien endut el

pare i que uns altres soldats el tornarien. I no havia estat així. Tant una com l'altra ploraven com magdalenes.

L'oficial entengué prou bé el missatge. Empal·lidí, observà la Sagrario, després a sa mare i la mirada finalment s'estengué a tots aquells fantasmes que poblàvem un indret massa proper a un cementiri del qual poc ens diferenciàvem de llurs inquilins.

El militar victoriós va pujar a la tanqueta i, amb el seguici de dues companyies de soldats, emprengueren la marxa. Una vegada a dalt, aixecant el braç dret, gairebé va cridar:

—*Para ustedes la guerra ha terminado.*

I de nou el cric cric cric de les cadenes sonaren, però aquesta vegada ho feien en un to menys agressiu.

Aquella nit dormíem a casa sense el temor a les bombes.

Primera edició en ePUB i PDF: setembre de 2013.

Publicat a www.tinet.cat.

Diputació Tarragona

Distribució sota llicència "[Reconeixement –
No Comercial – Sense Obra Derivada
\(by-nc-nd\) 3.0 Espanya](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)" de Creative Commons.

